

A. Ko ha vai kuo ma'a ('Ekesotosi 15:22-27)

- ❖ Kapau 'oku 'iate kitautolu 'a e 'Otuá, 'e anga fēfē ha hoko ha kovi kiate kitautolu? Na'e hangē ko e filosofia 'eni 'a e kakai 'o 'Isilelí hili 'enau kolosi 'i he Tahí Kulokulá.
- ❖ 'I he 'enau 'ilo 'oku 'ikai malu ke inú 'a e vaí, na'a nau lāunga, "Ko e hā te tau inú?" ('Ekesotosi 15:24). Na'e mei lava pē 'e he 'Otuá 'o fakama'a 'a e vaí kimu'a pea nau a'u atú, ka na'a Ne tatali ki he momeniti totonú.
- ❖ Na'a ne kole foki kia Mosese ke ne tokoni ki hono fakahoko 'o e mana, 'o ne kole ke ne tolo ha fu'u 'akau ke fakama'a 'aki 'a e vai (Ekesotosi. 15:25).
- ❖ 'Oku finangalo 'a e 'Otuá ke tau 'ilo 'i 'a 'Ene 'afio'angá, ke tau tatali ki He'ene ngaahi fekaú, pea ke tau fengāue'aki mo la.
- ❖ Kapau 'e fakakakato 'e 'Isileli 'a e ngaahi fiema'u 'a e 'Otua, 'o talangofua ki he ngaahi lao na'e 'oange 'e he 'Otua kiate kinautolu, 'e lava ke nau fakapapau 'i 'e malu 'i kinautolu mei he kovi (Ekesotosi. 15:26).

B. Ko e ma mei he langi ('Ekesotosi 16:1-36)

- ❖ Na'e fakatupu 'e he holi ke kai kakano 'i manu 'a 'Isileli ke nau launga kia Mosese mo 'Elone ('Ekesotosi. 16:2-3). Ka ko hono mo'oni, ko 'enau launga na'e fakafepaki tonu ki he 'Otua ('Ekesotosi 16:8). Ko e ha 'enau palopalema?
- ❖ — Na'e ngalo 'iate kinautolu 'a e **kuohili**
- ❖ — Na'a nau tokanga taha ki he ngaahi faingata'a 'o e **lolotonga**
- ❖ — Na'e mole meiate kinautolu 'a e kaha'u na'e tala'ofa mai
- ❖ Hili hono 'oange kiate kinautolu 'a e kueili ke nau kai, na'e tokonaki ange 'e he 'Otuá kiate kinautolu 'a e mā fe'unga ke fafanga 'i kinautolu 'i he 'aho kotoa pē... 'i he ta'u 'e 40! ('Ekesotosi 16:35)
- ❖ Ko e ma ko 'eni mei he langi na'e fakafo mo'oni:
- ❖ — 'I he hopo hake 'a e la'aa na'e vaia ia ('Ekesotosi 16:21)
- ❖ — Na'e holo 'a e lahi tatau 'i he 'aho 'e nima ('Ekesotosi 16:16)
- ❖ — 'I he 'aho hono ono na'e liunga ua hono lahi ('Ekesotosi 16:22)
- ❖ — 'I he 'aho Tokonaki na'e 'ikai ha me'a na'e hoko ('Ekesotosi 16:26)
- ❖ — Mei he 'aho 'e taha ki he 'aho hono hoko na'e fonu ia 'i he fanga ki 'i 'uanga ('Ekesotosi 16:20)
- ❖ — Mei he Falaite ki he Tokonaki na'e 'ikai ke maumau 'i ia ('Ekesotosi 16:23-24)

C. Ko e Makatu'u 'o Hōlepí ('Ekesotosi 17:1-7)

- ❖ "'Oku 'iate kitautolu 'a e 'Eiki pe 'ikai?" ('Ekesotosi 17:7). 'Ikai na'e 'omi 'e he 'Otua ha ma mei he langi 'i he 'aho kotoa pe? 'Ikai ke nau lava 'o sio ki ai 'i he 'ao?
- ❖ 'Oku fakafo 'a e ta'etui na'e fakahaa 'i 'e 'Isileli. Kae tokanga, 'oku fakatokanga mai 'a Paula ke 'oua na'a tau to ki he sipinga tatau 'o e ta'etui (Hepelu 3:12).
- ❖ Neongo 'enau ta'etui, na'e fahi 'e Sisu 'a e maka pea hokohoko atu hono 'oange kiate kinautolu 'a e vai 'i he kotoa 'o 'enau fononga. Ko la "'a e maka fakalaumalie na'e muimui 'iate kinautolu" (1 Kolinito 10:4).

D. Ko e hiki hake 'o e nima ('Ekesotosi 17:8-16)

- ❖ 'I he'enau laka atu 'i he toafa, na'e 'ohofi 'e he kau 'Amalekai 'a 'Isileli, pea kole 'e Mosese kia Sosiua ke malu'i kinautolu lolotonga 'ene kaka hake mo 'Elone mo Hua ki he mo'unga mo e "tokotoko 'o e 'Otua". ('Ekesotosi 17:8-10).
- ❖ Ko e ha na'e 'ohofi ai 'e he kau 'Amalekai? Na'a nau fanongo ki he me'a na'e fai 'e he 'Otua 'i 'Isipite. Ka, 'i he 'ikai hangē ko e kau Kēnani kehē, na'e 'ikai te nau ilifia. Na'a nau manuki'i 'a e 'Otua mo fakafepaki'i la 'aki hono 'ohofi Hono kakai, ka na'a nau fakamo'oni'i na'a nau malohi ange 'iate la ('Ekesotosi 17:16).
- ❖ Na'e ikuna 'a 'Isileli 'i he taimi na'e hiki hake ai 'e Mosese 'a e va'a 'a e 'Otua. Ka 'i he faka'au ke ongosia hono nima, na'e ikuna'i 'a 'Isileli ('Ekesotosi 17:11).
- ❖ Kuo taimi ke vahevahe 'a e kavenga 'o e ngaue 'e he kau taki kehe. Na'e poupou'i 'e 'Elone mo Hua 'a Mosese mo tokoni'i ia ke ola lelei e ngaue 'a e 'Otua, 'o ikuna'i ai 'a e fili ('Ekesotosi 17:12).

E. Fale'i lelei ('Ekesotosi 18:1-27)

- ❖ 'I he'enau mamata ki he faka'ilonga na'e fakaha 'e he 'Otua kia Mosese, na'e 'alu 'a Setelo, mo Sipiola mo hono ngaahi foha, ke 'a'ahi kiate ia 'i Holepi ('Ekesotosi 3:12; 18:1-5).
- ❖ Ko Setelo, neongo na'e 'ikai ko ha 'Isileli, na'a ne lotu ki he 'Otuá. Ko ia ai, hili 'ene ma'u 'a e fakamatala 'a Mosese fekau'aki mo e me'a na'e hoko 'i 'Isipite, na'a ne fakafeta'i ki he 'Otua mo fai ha ngaahi feilaulau kiate ia ('Ekesotosi 18:8-12).
- ❖ 'I he 'aho hono hoko, hili 'ene mamata ki hono fakamau'i 'e Mosese 'a e kakai kotoa, na'a ne 'oange kiate ia ha fale'i fakapotopoto: vahevahe 'a e ngaahi fatongia ('Ekesotosi 18:17-23).
- ❖ Na'e fakahaa'i 'e Mosese 'i he loto fakatokilalo 'a e folofola 'a e 'Otua 'i he fale'i ko 'eni. Ko ia ai, na'a ne tokanga ki he fale'i 'a 'ene tamai 'i he fono pea fili ha kakai te nau lava 'o fua 'a e ngaahi fatongia.
- ❖ Ko hono ngaahi 'ulungaanga ('Ekesotosi 18:21):
 - Faka'apa'apa'i 'a e 'Otua
 - Hoko 'o alafalala'anga
 - Fehi'a ki he totongi fufu

F. Ko e maa mo e vai 'o e mo'ui: Sisu

- ❖ 'Oku talamai 'e Paula na'e hiki 'a e ngaahi talanoa 'o e 'Ekesotosi ke ako'i kitautolu, 'a ia, 'oku 'i ai hono kaunga fakalaumalie ki he'etau mo'ui (1 Kolinito 10:1-11).
- ❖ 'Oku fakatokanga mai 'a e ngaahi talanoa ko 'eni fekau'aki mo e manumanu; tauhi tamapua; fe'auaki; 'ahi'ahi'i 'a e 'Otua; mo e ngutu lau.
- ❖ 'Ikai ngata ai, na'e faka'aonga'i 'e Sisu kiate ia 'a e ngaahi talanoa 'o e vai mei he maka mo e ma mei he langi.
- ❖ Ko ia 'oku ne 'omi 'a e vai 'o e mo'ui, 'a ia 'oku ne fakataipe 'a e Laumalie Ma'oni'oni (Sione 4:14; 7:37-39). Ko la toko taha pe te Ne lava 'o fakafiemalie'i 'etau fieinua 'i loto ki he melino, nekeneka, mo e nekeneka.
- ❖ Na'e pehe 'e Sisu ko la 'a e ma mo'oni na'e 'alu hifo mei he langi. Ko e ma ko ia ko Hono kakano pe 'o'ona. (Sione 6:51).
- ❖ Ko Hono sino ia, kuo maumau'i 'i he kolosi ke 'omi 'a e fakamo'ui kiate kinautolu kotoa pe te nau "kai" ia—'a ia ko hono tali la ko e Fakamo'ui pea ma'u ha va fetu'utaki faka'aho mo la. Ko Kalaisi pe te Ne lava 'o fakafiemalie'i 'etau fieinua mo e fiekaia fakalaumalie.